

Od zibelke do zibelke (oZdZ)

Marjana Dermelj

Pri konceptu »od zibelke do zibelke« (C2C-Cradle to cradle), ki sta ga razvila William McDonough (ZDA) in dr. Michael Braungart (DE), gre za idejni premik od pristopa, ki temelji na načelu: vzemi-naredi-odloži (od zibelke do groba), do tistega, ki temelji na vzorcih, ki jih najdemo v naravi. To pomeni, da pri izvajanju načel oZdZ v celoti opravimo s konceptom odpadka in ustvarjamo bogastvo, ki je zdravo in trajno. To je sicer ambiciozen pristop, ki zahteva, da izdelke izdelamo kakovostno že prvič, in da nam ni treba iskati naknadnih rešitev za napake zaradi napačne izhodiščne zasnove izdelkov ali storitev.

Sonaravna učinkovitost je strategija oblikovanja za doseganje teh rezultatov z optimiranjem materialov, da postanejo »hrana«, bodisi v naravnih ekosistemih, bodisi v industrijskih sistemih, kjer lahko v zaprtih krogih krožijo neskončno dolgo, ustvarjajo vrednost in so v samem bistvu zdravi in varni. Tako maksimiramo njihovo vrednost ne da bi zaradi tega škodovali ekosistemom.

V poslovnem sektorju načela koncepta oZdZ dojemajo kot spodbujevalce ekonomske rasti in stroškovne učinkovitosti. Osredotoča se na materiale, ki jih v prvi vrsti uporabljamo v industrijskem sektorju in pri načrtovanju stavb, predvsem v povezavi z drugačno rabo energije in vode. Poudarek je na ustvarjanju sonaravnih učinkovitih rešitev, ki imajo morda daljši zagonski čas, vendar pa je na dolgi rok večji tudi njihov prispevek k trajnostnemu razvoju (okoljski, ekonomski, socialni elementi). Velika svetovna podjetja ta koncept že uporabljajo pri oblikovanju svojih izdelkov (tekstil, pisarniško pohištvo, gradbeni materiali, itd.). Proizvodni procesi, zasnovani po načelih oZdZ, so preprostejši, porabijo manj energije in surovin, proizvedejo manj odpadnih materialov, ki se lahko reciklirajo in so zaradi tega cenejši. Uporaba manjše količine surovin pomeni manj odpadkov. Okoljsko sprejemljive materiale lažje in ceneje procesiramo, ekonomsko privlačen je tudi vidik recikliranja materialov, ki ohranjajo svojo prvotno kakovost.

[O AVTORICI]

Marjana Dermelj
Služba Vlade RS za
razvoj in evropske zadeve

Gregorčičeva ulica 25
1000 Ljubljana
Slovenija

marjana.dermelj@gov.si

V skladu z načeli koncepta oZdZ morajo proizvodni procesi in izdelki izpolniti tri različne zahteve:

- Uporabljeni materiali morajo biti popolnoma varni za ljudi, rastline in živali.
- Po zaključku življenjskega kroga je izdelke mogoče preprosto razstaviti.
- Sestavine izdelka se lahko uporabijo, bodisi v biosferi (ekološko recikliranje), bodisi v tehnosferi (tehnološko recikliranje), ne da bi pri se pri tem zmanjšala njihova kakovost.

Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve, skupaj z devetimi drugimi partnerskimi organizacijami iz držav članic EU, sodeluje v projektu vzpostavljanja Mreže od Zibelke do zibelke (MoZdZ), ki ga sofinancira Evropska komisija v okviru programa INTERREG IVC. Med nalogami, ki jih moramo izvesti v okviru projekta, ki se bo zaključil konec leta 2011, je tudi vzpostavitev mreže različnih deležnikov, ki bodo na različne načine sodelovali pri promociji koncepta in udeležanju njegovih načel v praksi. Interes za sodelovanje v tej mreži so pokazali tudi predstavniki Združenja lesne in pohištvene industrije pri GZS, Lesarski Grozd, ter ILTRA. Koncept oZdZ je zelo blizu lesnopredelovalni industriji, zato je smiselno iskati razvojne priložnosti v tistih segmentih te industrije, ki bo maksimirala tako ekonomske kot tudi okoljske učinke. Razvoj novih izdelkov na tem področju, ki bodo skladni tudi z načeli oZdZ, ponuja veliko možnosti in priložnosti, saj je les eden od najpomembnejših naravnih virov, ki so lastni naši državi.

V tujini je že kar nekaj izdelkov iz lesa, za katere so uspeli pridobiti certifikat, ki dokazuje skladnost z načeli koncepta oZdZ. V sosednji Avstriji je med bolj prepoznavnimi podjetje Thoma, ki je razvilo in patentiralo poseben sistem za izdelavo stropov in sten in ga poimenovalo Holz100. Izdelek je v celoti izdelan iz lesa in zasnovan tako, da se med seboj tesno povezujejo vertikalni in horizontalni elementi, povezani z mozniki. Pri izdelavi ne uporabljajo nobenih veziv, lepil ali kovinskih elementov, proizvajalci zagotavljajo, da je s to tehnologijo mogoče graditi objekte do višine 10 nadstropij. Holz100 elementi so v celoti zavarovani proti kondenzaciji in vetru ter imajo dobre zvočne in toplotne izolacijske lastnosti, poleg tega pa so tudi potresno varni. Pomemben je tudi vidik ohranjanja vrednosti materiala po zaključku življenjske dobe objekta. Kompoziti Holz100 se dajo v celoti reciklirati.

V sosednji Avstriji je zanimiv tudi primer pohištva Perludi, ki še nima certifikata oZdZ, vendar pa je bil v okviru projekta MoZdZ identificiran kot možen primer dobre prakse. V podjetju izdelujejo otroško pohištvo, pri katerem kombinirajo vezane plošče s filcem. Poleg materiala pa je pomemben vidik tudi oblikovanje. Nekateri deli so zasnovani tako, da so zložljivi, kar ponuja številne možnosti oblikovanja pohištva. Pri zasnovi izdelkov se proizvajalci osredotočajo tudi na to, da so surovine v največji možni meri pridelane lokalno, zaradi česar se zmanjšajo okoljski vplivi zaradi prometa.

Pogled čez lužo nam pokaže zanimiv izdelek, ki je prav tako nosilec certifikata oZdZ, s katerim se ponaša podjetje TimberSIL[®], kjer so z inovativno kombinacijo lesa in stekla razvili nestrupen izdelek, z novimi lastnostmi, ki so kombinacija pozitivnih značilnosti obeh kombiniranih materialov. Izdelek je po zagotovilih proizvajalca močnejši kot so kompozitni izdelki, ker steklo močno poveča trdnost vlaken, material se ne ukrivlja, izdelki pa so tudi visoko požarno varni, prav tako steklo predstavlja tudi zaščito pred propadanjem lesa zaradi zunanjih dejavnikov.

Stališča v besedilu so osebna stališča avtorice in niso nujno tudi stališča Službe Vlade RS za razvoj in evropske zadeve.

Prva objava revija Les|Wood 7-2010